

NOT: İsmi mübhemi tam'ın amel etmesindeki temel mantık, fiil+fail tam kelimadan sonra meful gelir. İsmi mübhemi tamdan sonrada mensub bir ifade gelir.

٨. الِاسْمُ الْمُبْهَمُ التَّامُّ

Yusuf İslam Dağdelen

(ضَرَبَ زَيْدٌ) عَمْرًا
(رِظْلٌ) زَيْتًا

- > Nekira ismi *temyiz* üzere nasb eder.
- > İsim *mana itibariyle kapalı* olup, *lafız itibariyle de tam* ise kendisinden sonraki nekira ismi *temyiz* üzere nasb eder.
- > İsmi *temyiz* üzere nasb, o ismin muzaf olamayışı, izafet terkiibine girmesine mani olan durumların kendisinde bulunması demektir.

- a. isim olacak
- b. manaca kapalı olacak
- c. lafız itibariyle tam olacak

زَيْتًا

temyiz

رِظْلٌ

manaca kapalı tam
isim (mümeyyez)

İSİM BEŞ ŞEYDEN BİRİYLE TAM OLUR:

1.) BİZATİHİ İLE

Başka bir şey sebebiyle değil, *bizatihî* o ismi mübhemin kendisi sebebiyle başka bir isme izafe edilemez.

> A.) MÜBHEM ZAMİR

رُبُّهُ رَجُلًا يَا لَهُ رَجُلًا نِعْمَ رَجُلًا هُوَ

> B.) İSMİ İŞARET

مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا

Zamirler ve ismi işaretlerin *raci oldukları yer yoksa* manaca kapalıdırlar. Aynı zamanda *bizatihî* tamdırlar. Zira muzaf olmazlar.

2.) TENVİN İLE

> A.) LAFZEN

رِظْلٌ زَيْتًا

> B.) TAKDİRİN

gayri munсарif/takdiri tenvin
مَثَاقِلُ ذَهَبًا

3.) TESNİYE NUNU İLE

مَنْوَانِ سَمْنًا

Tesniyedeki ن 'lar müfreddeki tenvinden bedeldir. *Muzaf olabilmeleri için* hazfi gerekir.

رِظْلٌ < زَيْتًا » رِظْلٌ زَيْتٍ

Tenvin ve tesniye ن 'u hafzedildiği, vakit bu iki kısmın *temyizine izafeti* mümkündür. *temyizine izafet sadece bu ikisinde olur.*

مَنْوَانِ < سَمْنًا » مَنْوَا سَمْنٍ

رِظْلٌ < زَيْتًا » رِظْلٌ زَيْتٍ

4.) ŞİBİH CEMİ NUNU İLE

عِشْرُونَ دِرْهَمًا

Müfretteki tenvinden bedel olan *cemî müzekker* ن 'una benzediğinden *عِشْرُونَ* ifadesi tamdır.

5.) İZAFET İLE TAM OLMASI

مِلْؤُهُ عَسَلًا

مِلْؤُهُ ifadesi izafetle tam olmuş, manaca da kapalı kalmış. (onun dolusu)

NOT: İsmi Mübhemi Tam'ın, mamulleri kendilerinin önüne geçmez.

رِظْلٌ زَيْتًا

٨. الاسْمُ الْمُبْتَهَمُ النَّامُ

İSMİ ADETLERİN TEMYİZİ

3-10' SAYILARININ TEMYİZİ

- > 3'ten 10'a kadarki sayıların temyizi **cemi-mecrur** olarak gelir.
- > Bu temyiz **lafızca** ya da **manaca** cemi olabilir.

ثَلَاثَةُ رِجَالٍ
temyiz ismi adet
(lafzen cemi-mecrur)

üç ile dokuz kişi arasındaki topluluklar için kullanılır.

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةَ رَهْطٍ
temyiz ismi adet
(manen cemi-mecrur)

11-99 SAYILARININ TEMYİZİ

- > 11'den 99'a kadarki sayıların temyizi daima **müfret-mensub** olarak gelir.

يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا
temyiz ismi adet
(müfret-mensub)

أَلْفٍ / 1000 ve مِئَةٍ / 100 SAYILARININ TEMYİZİ

- > مِئَةٍ ve أَلْفٍ kelimelerinin temyizleri **müfret-mecrur** olarak gelir.
- > Bu kelimelerin **tesniyelerinin** temyizleri ve أَلْفٍ kelimesinin **cemisinin** temyizleri de aynı şekilde **müfret-mecrur** olarak gelir.

مِئَةُ رَجُلٍ أَلْفٌ دِرْهَمٍ
temyiz ismi adet temyiz ismi adet
(müfret-mecrur) (müfret-mecrur)

مِئَتَا رَجُلٍ أَلْفَا دِرْهَمٍ أُلُوفٌ دِرْهَمٍ
temyiz temyiz temyiz
(müfret-mecrur) (müfret-mecrur) (müfret-mecrur)

! **Ancak;** 3'ten 10'a kadarki ismi adetlerin (sayıların) temyizi مِئَةٍ kelimesi **müfret** olarak zikredilir cemi olmaz.

ثَلَاثَ مِئَةٍ << تِسْعَ مِئَةٍ
temyiz temyiz
(müfret-mecrur) (müfret-mecrur)